

VESTNIK

DELEGATSKI

Delegatsko glasilo
občine Murska Sobota

Številka 4

Leto VII

14. maja 1987

VSEBINA 4. ŠTEVILKE DELEGATSKEGA VESTNIKA

- Predsedniki zborov Skupščine občine Murska Sobota sklicujejo sejo zborov za dne 28. maj 1987
- Stanje in problematika požarnega varstva v občini M. Sobota
- Razvojno in raziskovalno delo v občini M. Sobota
- Poročilo o delu začasnega kolegijskega organa v DO Platana

— Predsedniki zborov Skupščine občine Murska Sobota

SKLICUJEJO

- 12. SEJO ZBORA ZDRUŽENEGA DELA
- 12. SEJO ZBORA KRAJEVNIH SKUPNOSTI
- 12. SEJO DRUŽBENOPOLITIČNEGA ZBORA

Seje bodo

v četrtek, dne 28. maja 1987, ob 8. uri
v veliki sejni dvorani Skupščine občine M. Sobota

Predsednik zbora združenega dela in Zbora krajevnih skupnosti predlagata naslednji

DNEVNI RED:

1. Izvolitev in poročila verifikacijskih komisij,
 2. Potrditev zapisa skupnega zasedanja zborov občinske skupščine z dne 16. aprila 1987,
 3. Stanje in problematika požarnega varstva v občini M. Sobota,
 4. Razvojno in raziskovalno delo v občini Murska Sobota,
 5. Poročilo o delu začasnega kolegijskega organa v DO Platana,
 6. Osnutek odloka o uvedbi melioracijskega postopka v delih k. o. Jurij, Večeslavci in Pertoča (hiter postopek)
 7. Osnutek odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o javnem redu in miru v občini M. Sobota, (hiter postopek)
 8. Osnutek odloka o spremembah odloka o nerazvrščenih prometnih površinah v občini M. Sobota, (hiter postopek)
 9. Osnutek odloka o spremembah odloka o tržnem redu na tržnici v M. Soboti. (To točko obravnava samo zbor krajevnih skupnosti) (hiter postopek)
 10. Osnutek odloka o spremembah odloka o ukrepih za zdravo okolje ljudi v občini M. Sobota, (hiter postopek)
 11. Osnutek odloka o spremembah odloka o ureditvi cestnega prometa v naseljih v občini M. Sobota, (hiter postopek)
 12. Delegatska vprašanja in odgovori na vprašanja.
 13. Predlogi, sklepi, mnenja in obvestila,
- Delegati DRUŽBENOPOLITIČNEGA ZBORA bodo obravnavali 2., 3., 4., 5., 7., 12. in 13. točko zgoraj predlaganega dnevnega reda, ter zapis 10. seje tega zbora z dne 8. aprila 1987.
- Gradivo za obravnavo 3., 4. in 5. točke dnevnega reda je objavljeno v tej številki Delegatskega vestnika.
- Gradivo za obravnavo 2., 6., 7., 8., 9., 10. in 11. točke dnevnega reda bo posredovano vodjem delegacij, vodjem konferenc delegacij in delegatom Družbenopolitičnega zbora.
- Informacija k 12. točki dnevnega reda bo podana na seji.

— Stanje in problematika požarnega varstva v občini M. Sobota

Leto 1986 je vzporedno z ostalimi negativnimi gibanji v Sloveniji bilo kritično tudi po številu požarov in rekordni požarni škodi. Navedeni bodo samo osnovni podatki, da lahko le te primerjamo s podobnimi kazalci, veljavnimi za občino Murska Sobota.

Število požarov v SRS v letu 1986	1778
— požari na družbenem sektorju	822
— požari na zasebnem sektorju	943
— požari na inozemnem sektorju	13
Skupna škoda od požarov	3789,2 milj. din
— družbeni sektor	2782,2 milj. din
— zasebni sektor	979,9 milj. din
— inozemni sektor	27,1 milj. din
Število požarov v ob. M. Sobota	35
— družbeni sektor	3
— zasebni sektor	32
Skupna škoda od požarov	78,2 milj. din
— družbeni sektor	1,1 milj. din
— zasebni sektor	77,1 milj. din

Ko izvršimo primerjavo teh dveh podatkov, lahko ugotovimo, kakšna je razlika v številu in škodi od požarov na družbenem sektorju v SRS naspram zasebnega sektorja ter popolnoma obrnjena slika požarov in škode v občini Murska Sobota.

Lansko leto je za našo občino bilo dokaj mirno, kljub daljšemu sušnemu obdobju. Zmanjšalo se je število požarov in škoda na družbenem sektorju, zato pa imamo toliko večje število požarov ter škode na zasebnem premoženju. Ta trend gibanja se pri nas opaža že nekaj zadnjih let, kar je v skupni oceni precej ugodno. S tem podatkom pa ne moremo in ne smemo trditi, da je stanje v DO ali TOZD zadovoljivo ter da smo dosegli viden napredek na preventivnem področju in pri spremembi odnosa do požarnega varstva. V vsakem trenutku nam lahko izbije požar večjih razmer v katerikoli DO in s tem prevesi tehtnico požarne škode na drugo stran.

Malomarnost še vedno botruje vse večjemu številu požarov, preventiva nam je sporedna stvar, zagotavljanje požarne vode je zadnje vprašanje o katerem razmišljamo, ali kratko rečeno, zavest o lastni in družbeni samozasčiti je na zelo nizki ravni. Slika o stanju požarnega varstva v DO ali zasebnem gospodarstvu je jasna takoj, ko stopimo na dvorišče lastnika.

Problem požarne vode imata zadovoljivo rešeni le dve DO in tiste TOZD, ki ležijo ob potoku Ledava ali obrati ob gramoznici na Bakovski cesti, vse ostale organizacije in stanovanjska naselja pa se osla-

njajo le na mestni ali interni vodovod, ki pa ne zadostuje po kapaciteti, ob izpadu električnega toka pa je neuporaben.

Od pravočasnega odkrivanja in javljanja požara je odvisna uspešnost gašenja, sedanja čuvajska služba tega ne zagotavlja, ker je vprašljiva njena budnost in socialno zdravstveno stanje čuvajev.

Montaža sistema avtomatskega javljanja požarov se vleče že več let in se njena dokončna vzpostavitev obljublja za letošnje leto, kar bi posodobilo in izboljšalo hitrost javljanja požarov ter omogočilo hitrejšo intervencijo.

Industrijskih gasilskih društev imamo le dve in smo zadnji celo med pomurskimi občinami, še bolj pa zaostajamo v slovenskem merilu. Stroški za osnovno opremo industrijskega gasilskega društva so res minimalni, pridobitve pa so večkratne, tako na preventivnem področju kot pri intervencijah.

Zaradi dragega goriva se varčuje pri centralnem ogrevanju v stanovanjskih objektih, kot posledica tega je nabava in uporaba dodatnih peči, predvsem na plin in kurilno olje, zato se kletni prostori stanovanjskih objektov spreminjajo v skladišča plinskih jeklenk in posod kurilnega olja, kar ob požaru predstavlja zelo velike nevarnosti in teškoče pri gašenju.

Pri gradnji novih objektov, tako industrijskih, stanovanjskih ali gospodarskih skušajo projektanti in investitorji največ privarčevati ravno na račun požarnovarnostnih ukrepov in preskrbe s požarno vodo. Posledice takega ravnanja so zmeraj hude. Profesionalnega strokovnega kadra, ki bi se poklicno ukvarjal s požarno varnostjo je zelo malo. V letošnji zimi so sicer bili izvedeni seminarji za pooblaščenca v DO, kateri zraven svojega osnovnega dela, opravljajo tudi naloge požarnega varstva, vendar od teh kadrov nemoremo pričakovati bistvenih sprememb in izboljšanja stanja požarnega varstva v DO.

Projektivna organizacija in pospeševalna služba kmetijstva ali Kmetijska zadruga bi morali imeti na razpolago več različnih tipov projektov za goveje, svinjske ali perutninarske objekte, ki bi bili primerni vsakemu investitorju, projekt pa bi vseboval osnovne preventivne ukrepe. Sedaj je glavni cilj investitorja, da objekt pripravi do take faze, da je možna proizvodnja — to je tudi prav, vendar ne smemo opustiti osnovne varnostne mere in preskrbe s požarno vodo.

Ogromno sredstev se vlaga v kmetijsko mehanizacijo in stroje, kateri se potem hranijo in garažirajo po skednjih, skupaj s slamo ali senom, zato pri požarih največja škoda odpade ravno na mehanizacijo ter postrojenja.

Gozdni požari pri nas res niso katastrofalni (do sedaj), vendar je spomladaj žalostno pogledati obronke gozdov, jarke ali potoke, ki so v celoti požgani, ob takem dejanju pa preti stalna nevarnost razširitve požara v same gozdne površine.

Nosilec požarnega varstva na svojem območju mora biti KS preko svojih organov in gasilskih društev, predvsem pri urejanju vodnih razmer ter pomoči pri spremljanju, kakor tudi delovanju gasilskih društev. Enako pomembna zadeva je sodelovanje, skupno usposabljanje in opremljanje gasilcev, v okviru SLO, z gasilskotehničnimi enotami Civilne zaščite.

Največji kvalitetni napredek v letu 1986 je bil dosežen na terenu, pri urejanju vodnih razmer in opremljanju gasilskih društev.

Požarna skupnost je ob pomoči Zavarovalne skupnosti izločila skupno 5.300.000.— din nepovratnih sredstev za sofinansiranje ureditve požarnih bazenov in požarnih vodnjakov, po naseljih kjer je požarne vode močno primanjkovalo. Iz teh sredstev in ob sodelovanju KS ter GD je bilo na novo zgrajenih 16 vodnjakov in zabetonirano 32 vodnih bazenov.

Na tak način je ustvarjena zaloga cca 700.000 litrov požarne vode. Vsa fizična dela so opravili člani GD in vaščani prostovoljno, tako je stvarna vrednost teh objektov desetkratna na vložena sredstva. S takim načinom urejanja se nadaljuje tudi v letošnjem letu.

Od večje opreme sta se dve društvi opremili z gasilskimi avtociстерnami (Rakičan, Bakovci) 12 pa z orodnimi vozili. Tudi pri nabavi teh vozil je bil lastni prispevek društev 60% in le ostali del je bil sofinansiran. Z avtociстерnami se opremljajo društva krajevnih centrov ali društva posebnega pomena, orodna vozila pa so bila izdobljena društvom, ki delujejo na manj razvitem delu občinskega območja.

Osnovna oprema je izpopolnjena z dvema MB, 250 pari delovnih uniform ter ostala manjkajoča oprema (cevi, delovni pasovi, penilno sredstvo...) kar se izpopolnjuje vsako leto. V letu 1986 si je 10 gasilskih društev iz svojih sredstev nabavilo električne sirene, katere cena brez montaže in priklopa znaša 600.000.— din. SIS za požarno varnost nabavo sirene sofinansira le z 20%, ker pa sirena služi za alarmiranje tudi ob naravnih nesrečah ali mobilizacijske namene, bi bilo vmesno, da njihovo nabavo sofinansira in podpira tudi Sekretariat za LO, saj je njihov interes, da je čim večji del terena pokrit s sirenami.

Zaradi večanja števila nesreč na gramoznicah, jezerih in ostalih vodah je ponovno formirana potapljaška ekipa, kot specialna enota CZ pri gasilskem društvu Murska Sobota. Ista zahteva stalno strokovno izpopolnjevanje in opremljanje s tovrstno opremo.

Brez sodobnega brezžičnega sistema zvez je praktično nemogoče hitro aktiviranje večjega števila gasilskih enot. S to opremo se vrši popolnjevanje tistih društev, ki predstavljajo krajevne centre ali pokrivajo širši požarni sektor in tam kjer ni drugih vrst zvez. V lanskem le-

tu je bilo nabavljenih 6 mobilnih in 6 ročnih UKW postaj. Širjenje UKW zvez se nadaljuje vsako leto. Prevoz nevarnih in vnetljivih snovi, vseh vrst, se veča iz dneva v dan, tako se stopnjuje število takih nesreč, ki lahko imajo katastrofalne posledice za okolje, predvsem pa podtalnico, če se pravočasno in strokovno ne ukrepa. Za intervencije ob takih nesrečah pa imajo le nekaj opreme občinski centri, tako tudi GD Murska Sobota (črpalka za prečrpavanje vnetljivih tekočin in gumijaste bazene, kapacitete 3000 lit.). Vprašljiva bi bila uspešnost ob kakih večji nesreči (razlitje cisterne). Predvsem gasilska društva, ki ležijo ob glavni prometni žili (Lendava—Gor. Radgona) bi morala imeti osnovno in priročno opremo za intervencije ob razlitju ali požaru. V to smer se mora vršiti opremljanje teh društev.

Za hrambo in čuvanje svoje opreme ter orodja si morajo gasilska društva usposobiti primerna orodišča in garaže. S posodabljanjem opreme je nujna tudi posodobitev takih prostorov. V večjih primerih se zahteva ogrevanje — primer za garažiranje cistern, da voda v njih ne zamrzne. V te namene Požarna skupnost namenja minimalna sredstva, vendar izključno za garaže in orodišča, nikakor ne za gradnjo domov.

Formiranje enotnega regijskega centra v Pomurju je preloženo, ker bi to predstavljalo profesionalizacijo gasilstva, kar pa naše gospodarstvo za enkrat ne zmore financirati. Vendar se namesto enotnega centra vrši organizirana nabava specialne opreme po občinskih centrih, s katero se potem pokriva celotni pomurski prostor.

Z ustanovitvijo tudi najmanjše poklicne enote v naši občini, bi terenska društva popolnoma osiromašili, ker vsa zbrana sredstva ne bi zadostovala za delovanje samo te enote. Zato prostovoljno delovanje predstavlja najcenejši način, zagotavlja največjo množičnost in mora biti cilj nas vseh, da se čim dalj časa ohrani.

O stanju in problematiki požarnega varstva je v lanskem letu Občinska konferenca SZDL organizirala problemsko konferenco. Takrat je bil podan podrobnejši pregled stanja ter izneseni številni predlogi in sprejeti sklepi za nadaljnje delo ter organizacijo požarnega varstva z razvojnimi usmeritvami. Sprejeti predlogi in sklepi so daljšega pomena, zato tukaj ne vidimo potrebe za formulacijo novih predlogov.

To je le kratek pregled stanja in problematike požarnega varstva ter dela gasilskih organizacij v preteklem letu.

Izvršni svet Skupščine občine Murska Sobota je na svoji 36. seji, dne 14. 4. 1987 obravnaval stanje in problematiko požarnega varstva v občini Murska Sobota in sprejel naslednje

UGOTOVITVE IN STALIŠČA

— Izvršni svet se je seznanil z ugotovitvami, stališči in sklepi Občinske konference SZDL Murska Sobota o požarnovarnostnih razmerah v občini Murska Sobota z dne 30. 10. 1986 in jih podpira.

— Izvršni svet predlaga, da požarna inšpekcija v obstoječi kadrovski zasedbi okrepi inšpekcijski nadzor; pri tem pa naj okrepi nadzor glede požarnovarnostnih pogojev na objektih v zasebnem sektorju.

— Občinska gasilska zveza naj sodeluje s projektivno organizacijo pri pripravi projektov za potrebe zasebnega sektorja, predvsem gospodarskih objektov (hlevov), ki naj bi v bodoče ustrezali požarnovarnostnim pogojem in zagotavljali ustrezne količine požarne vode.

— KZ Panonka, ki kreditira gradnjo gospodarskih objektov na usmerjenih kmetijah, naj bi nadzirala ustreznost požarnovarnostnih pogojev pri takih objektih.

— TOZD Komunala je v zimskem času dolžna odstraniti sneg s hidrantov in poskrbeti za neoviran dostop.

— OZD, ki imajo vzpostavljen sistem avtomatskega javljanja požara, naj čimprej preidejo na povezavo s stalno gasilsko dežurno službo in realizacijo celotnega sistema.

— OZD naj si zagotovijo lastno preskrbo s požarno vodo, ker preskrba iz mestnega oz. internega vodovoda ne zagotavlja zadostnih količin vode, ob izpadu električnega toka pa uporaba ni možna.

— Občinska gasilska zveza Murska Sobota naj še naprej vodi aktivnosti izobraževanja in usposabljanja občanov za preprečevanje požarov in krepitev požarnovarnostne kulture.

— Področje požarnega varstva naj se vključi v redni in skrajšani vzgojno-izobraževalni program srednje kmetijske šole v Rakičanu.

— Območna samoupravna skupnost severovzhodne Slovenije za obrambo pred točo naj poostri kontrolo nad kakovostjo raket za obrambo pred točo, da zaradi slabe kvalitete raket ne bi prihajalo do požarov.

— Razvojno in raziskovalno delo v občini Murska Sobota

I. UVOD

Znano je, da doseženi tehnološki napredek v svetu postopoma sprememba dosedanj industrijski način proizvodnje v informacijski način proizvodnje. Medtem, ko je še obrtniški način proizvodnje temeljil predvsem na delu (okrog 70 % dela, 20 % kapitala in 10 % znanja) in temelji industrijski način proizvodnje na kapitalu ter tudi delu (okrog 25 % dela, 50 % kapitala in 25 % znanja), zahteva informacijski način proizvodnje predvsem znanje in tehnološke rešitve (5–10 % dela, 25 % kapitala in 70 % znanja).

Večina razvitih dežel v svetu je v zadnjem desetletju s svojim znanstvenim potencialom in načrtnim vlaganjem v raziskave in razvoj pospeševala tehnološki napredek, ki omogoča postopen prehod na informacijski način proizvodnje, v katerem je znanje najpomembnejši proizvodni faktor. S selektivnimi naložbami v izbrane programe so kljub zvišanju cen proizvodnih faktorjev (predvsem energije, tehnologije in kapitala) v svetovnem gospodarstvu ohranile ali celo povečale reprodukcijsko in izvozno sposobnost svojih gospodarstev.

Jugoslavija se ni odzvala velikim spremembam v razvitem svetu. Z vztrajnim nadaljevanjem uvozno substitutivno naravnane, pretežno avtarkične in v republiške meje zaprte razvojne politike brez vpliva trga in mednarodnih razvojnih kriterijev je zapadla v zaskrbljujočo tehnološko, uvozno, finančno in razvojno odvisnost od razvitega sveta.

Nobenelega dvoma ni, da če hoče Jugoslavija — in z njo tudi Slovenija ujeti ritem mednarodnega tehnološkega razvoja, bo morala na eni strani čimprej opustiti stroškovno in razvojno neutemeljene naložbe in sanirati neracionalne zmogljivosti, na drugi strani pa zagotoviti načrtno tehnološko, finančno in razvojno ovrednotenje idej, inovacij in programov naložb.

Sodobne informacijske tehnologije omogočajo uspešen razvoj, učinkovito zaposlovanje in inovativnost majhnih delovnih organizacij z 10 do 100 zaposlenimi. Tudi naša občina ne bo mogla napredovati brez takih delovnih organizacij, na katerih slonijo kooperacija z velikimi podjetji, učinkovita obrtna proizvodnja, storitve in turizem ter tudi vse bolj razvojno znanstvenih proizvodnih in storitev.

Osnovni pogoj za tak napredek pa predstavljajo kadri ter njihovo znanje in ustvarjalnost.

II. STANJE NA PODROČJU RAZVOJNE IN RAZISKOVALNE DEJAVNOSTI V OBČINI MURSKA SOBOTA

V letu 1983 je večina organizacij združenega dela iz občine M. Sobota podpisala družbeni dogovor o razvojno-raziskovalni in množični inventivni dejavnosti v pomurskem združenem delu.

S tem dokumentom so se OZD obvezale, da bodo razvojno in raziskovalno dejavnost vnesle v svoje poslovne dokumente. Prav tako so si zadale nalogo, da bodo poleg vsebinskega programa razvoja in raziskav planirale predvsem:

- kadre
- razvojne laboratorije
- razvojno-raziskovalne enote
- sredstva za razvojno raziskovalno dejavnost

Strokovna služba ORS M. Sobota je v aprilu 1987 izvedla anketo o razvojno-raziskovalni in inovacijski dejavnosti v organizacijah združenega dela v občini M. Sobota. Iz te ankete je razvidno, da imajo razvojno-raziskovalno službo oz. eno izmed njenih oblik organizirano v naslednjih DO (TOZD). Navajamo tudi število zaposlenih v tej službi ter število zaposlenih z visoko oz. višjo izobrazbo.

DO (TOZD)	Oblika razvojno-raziskovalne službe	Št.		VIS	VIŠ
		zap.	dr. mag		
ŽVZ za Pomurje	raziskovalna enota (v pripravi za registracijo)	17	1	2	14
Panonija	razvojno tehnološka služba	31	—	—	3
Mura	služba delno za razvoj DO	7	—	1	5
SGP Pomurje	razvojni oddelek	6	—	—	5
LIV Rogaševci	razvojni biro	7	—	—	2
ZGEP Pom. tisk	služba za investicije in razvoj	2	—	—	1
ZEU	enota za raziskave	6	—	—	6

V Rašici TOZD Beltinka, Intesu TOZD Mlinopek in TOZD Elektro M. Sobota imajo razvojne službe na nivoju DO (SOZD).

V DO Mura nameravajo organizirati službo za tehnološki razvoj na ravni DO v sklopu DSSS, ki bo skrbela za usklajenost razvoja in za prenos tehnoloških dosežkov v prakso enakomerno za vse TOZD.

V Tovarni mlečnega prahu opravljajo tim strokovnega kadra zaenkrat poleg svojega rednega dela tudi naloge na razvojno in raziskovalno. S srednjeročnim planom pa predvidevajo, da bodo strokovni tim

okrepili z dvema strokovnima delavcema. Eden izmed teh bi potem vodil aktivnosti v zvezi z razvojem inventivne dejavnosti.

Tudi v DO Agromerkur imajo formirane razvojne timе. Perspektivno nameravajo ustanoviti razvojno službo bodisi v okviru posebne službe v DO ali v okviru delovne skupnosti SOZD ABC Pomurka.

V DO KG Rakičan nameravajo ustanoviti razvojno službo v okviru delovne skupnosti SOZD ABC Pomurka.

V SGP Pomurje imajo namen ustanoviti raziskovalno službo v manjši obliki.

V Intesovem TOZD-u Mlinopek imajo v TOZD-u tehnološko skupino, v kateri so zaposleni štirje delavci.

V DO Platana nameravajo ustanoviti razvojno službo v sklopu tehnične službe DO po izvedeni reorganizaciji.

V Projektivnem biroju ne nameravajo ustanoviti posebne raziskovalne službe, ampak maksimalno angažirati vse delavce z visoko izobrazbo za raziskovalno delo.

V obrtnem podjetju »KOMUNA« nameravajo ustanoviti razvojno enoto šele po statusni spremembi (združitvi z GP Graditelj).

Srednjeročne načrte razvoja in raziskav s konkretno opredeljenimi razvojno-raziskovalnimi nalogami imajo v naslednjih DO:

ŽVZ, DO Mura, ABC Pomurka — Tovarna mlečnega prahu, ABC — DO Agromerkur, SGP Pomurje, Projektivni biro, Zavod za ekonomiko in urbanizem in LIV Rogaševci.

Naj naštejemo nekaj najpomembnejših razvojno-raziskovalnih nalog iz teh načrtov:

ŽVZ: Raziskave iz primerne kmetijske proizvodnje za potrebe področja Pomurja.

DO Mura:

- Sprotno spremljanje razvoja tehnologije konfekcije v svetu
- čim hitrejši prenos tehnologije v prakso (v okviru možnosti)
- lasten razvoj tehnologije — poudarek na organizaciji dela
- prodaja lastne tehnologije — izvoz znanja
- stalne aktivnosti na področju racionalizacije (energija, izdelavni časi, itd.).

LIV TOZD Orodja in oprema:

Razvoj strojev in naprav za avtomatizacijo delovnih mest in procesov.

Tovarna mlečnega prahu: Dopolnilni program na bazi:

- dehidracije mlečnih proizvodov — otroška hrana
- dehidracije čajev — zdravilni čaji
- proizvodi za športnike in ostarele

SGP Pomurje: Naloge s področja prefabriciranih betonskih konstrukcij

Projektivni biro:

- Ekološka problematika odpadnih voda s posebnim poudarkom na čiščenju odpadkov živinorejskih farm
- tehnološko-tehnični koncepti industrijske živinoreje
- izkoriščanje sekundarnih energij s posebnim povdarkom na geotermalni energiji — tehnične rešitve
- kabelska televizija

— tipiziranje individualne stanovanjske gradnje in kmečkih objektov z maksimalno uveljavitvijo avtohtonih elementov arhitekture

- razvijanje računalniških programov za intenziviranje projektivne

Zavod za ekonomiko in urbanizem:

— naloge s področja urejanja prostora, varstva okolja in energije v Pomurju.

DO iz naše občine sodelujejo precej z raziskovalnimi organizacijami (inštituti, fakultetami, raziskovalnimi organizacijami OZD) izven Pomurja. Izkušnje ob tem sodelovanju so v glavnem dobre tam, kjer vedo v DO pravilno postaviti cilje raziskav in nato strokovnjaki iz naših DO tesno sodeluje v teku raziskav s strokovnjaki raziskovalnih organizacij izven Pomurja.

LB Pomurska banka M. Sobota od leta 1983 daje relativno ugodne kredite za prenos raziskovalnih dosežkov v prakso. Znano je, da je potrebno največ sredstev za prenos rezultatov raziskav iz laboratorija v industrijsko proizvodnjo.

Ta kredit so iz naše občine dosedaj koristile naslednje DO:

DO Panonija (dvakrat), LIV Rogaševci in Radenska TOZD Moravske toplice. Najpomembnejša naloga ORS M. Sobota je ta, da s sofinanciranjem raziskovalnih nalog pomaga delovnim organizacijam iz naše občine, da s pomočjo rezultatov teh nalog pridejo do novih proizvodov, izboljšajo tehnologijo, varčujejo z energijo, varujejo okolje itd. Skratka ORS si na ta način prizadeva, da doprinese k preobrazbi gospodarstva v naši občini.

Osnovna zahteva ORS pa je, da največji delež sredstev za raziskovalne naloge prispevajo OZD, ki so tudi odgovorne za to, da se rezultati raziskovalnih nalog uveljavijo v praksi.

V nadaljevanju navajamo spisek raziskovalnih nalog, ki jih je naša ORS sofinancirala v letu 1986, in naloge, ki jih je Odbor za družbeno planiranje pri ORS določil kot prioritete v letu 1987. (glej prilogo).

Ob tem pripominjamo, da ima ORS v ta namen mnogo premalo sredstev, saj je prispevna stopnja 0,04% od dohodka OZD mnogo prenizka. S to prispevno stopnjo je ORS M. Sobota na 39. mestu med ORS v Sloveniji!

Z namenom, da ugotovimo ali so delovne organizacije v naši občini zadovoljne z delom ORS, smo jih zaprosili za oceno našega delovanja in za sugestije, ki naj bi pripomogle, da bo v bodoče delovanje ORS bolj učinkovito. Ob teh navajamo nekaj najbolj značilnih odgovorov:

— ORS M. Sobota še nima vloge, ki si jo želimo. Pogrešamo večjo povezavo z združenim delom in sofinanciranje več praktičnih nalog (Rašica TOZD Beltinka).

— Delovanje ORS je v redu. Predlaga pa naj več raziskovalnih tem v sodelovanju z gospodarstvom. Organizira naj interdisciplinarne timske strokovnjakov za reševanje določenih problemov (DO Mura).

— Delovanje ORS ocenjujemo pozitivno. Pogrešamo pa večjo povezanost z razvojnimi službami delovnih organizacij (DO Panonija)

— Premalo koristimo sodelovanje z ORS. Želimo tesnejše sodelovanje ORS z OZD z večkratnimi letnimi razgovori (LIV Rogoševci).

— Delovanje je zadovoljivo (DO Agromerkrur, Veterinarska postaja).

— ORS deluje dobro v okviru svojih možnosti (INTES TOZD Mlinopek).

Zanimiv je tudi odgovor Projektivnega biroja, ki navaja naslednje:

Menimo, da bi ORS M. Sobota morala obvezno imeti izdelana eksaktna merila za oceno posameznih raziskovalnih nalog, kjer morata biti posebej obdelani in ovrednoteni naslednji postavki:

— potrebnost in ekonomska upravičenost posamezne raziskovalne naloge,

— rezultati raziskovalne naloge morajo obvezno biti uporabljivi.

Predložena dva osnovna ocenjevalna parametra sta po našem mnenju nujna. Opažamo že več let nazaj, da se vsako leto znova pojavljajo določene iste raziskave brez konkretnih rezultatov. Sredstev za raziskovalno dejavnost žal ni na pretek, zato bi ORS M. Sobota morala ločevati zrnje od plev in financirati samo dejansko potrebne naloge oz. raziskovalce, ki v enem letu ne izdelajo uporabnih nalog, v drugem letu izločiti iz kroga ponudnikov.

III. STANJE NA PODROČJU INVENTIVNE DEJAVNOSTI

Izkušnje mnogih delovnih organizacij v svetu in pri nas kažejo, da lahko veliko delavcev, ne glede na dela in naloge, ki jih opravljajo, z inovacijskimi predlogi spremeni, poenostavi, izboljša delovni proces. S tem lahko ti delavci ustvarijo prihranek oz. gospodarsko korist (večji dohodek).

Na Japonskem n. pr. 100 delavcev prispeva vsako leto 60—80 inovacijskih predlogov.

V ZDA n. pr. 100 delavcev prispeva vsako leto 40—50 inovacijskih predlogov

V ZR Nemčiji n. pr. 100 delavcev prispeva vsako leto 15—20 inovacijskih predlogov.

V Mariboru n. pr. 100 delavcev prispeva vsako leto 1 inovacijski predlog

V Tovarni stikalnih naprav v Mariboru n. pr. 100 delavcev prispeva vsako leto 20 inovacijskih predlogov.

Kaj pa v naši občini?

Že vrsto let ugotovljamo, da kljub potrebam gospodarstva, spremembam zakonskih predpisov in ustvarjanju ugodne družbene klime inventivna dejavnost v združenem delu naše občine ni zaživela v takšni meri kot bi glede na možnosti lahko.

V juniju 1986 je Občinski svet ZSS M. Sobota skupaj z ORS M. Sobota in MGZ za Pomurje sprožil akcijo »Predlagaj boljše rešitev!« Vse DO (TOZD-i) v občini so prejeli vzorčne samoupravne akte o inventivni dejavnosti, izdelano je bilo ustrezno propagandno gradivo (plakati in nalepke, 25 večjih OZD je dobilo tudi nabiralnike za zbiranje inovacijskih predlogov).

Predstavniki sindikata, ORS in MGZ pa Pomurje so obiskali 6 DO (DO Mura, ZGEP Pomurski tisk, DO Agromerkrur, SGP Pomurje, DO Panonija in DO Platana) in se z najodgovornejšimi vodilnimi delavci, predsedniki sindikata, predsedniki komisij za inovacije in predstavniki razvojnih služb pogovarjali o stanju na področju inovacij v njihovih sredinah. Ob teh priložnostih je bilo sprejeto veliko obetavnih sklepov in dano mnogo trdnih obljub...

Iz odgovorov na anketo ORS v mesecu aprilu 1987 je razvidno, da večina DO (TOZD) ima urejene normativne akte za inventivno dejavnost in tudi komisijo za to področje. Edino iz LIV TOZD Oprema in orodja Rogoševci sporočajo, da imajo profesionalno organizirano službo na nivoju DO v Postojni.

V naslednji tabeli prikazujemo podatke o številu prijavljenih, obravnavanih in realiziranih inventivnih predlogov v gospodarstvu občine M. Sobota v letu 1986, gospodarsko korist in izplačano odškodnino inovatorjem:

Delovna organizacija	Število inventivnih predlogov v letu 1986			gospodarska korist (v mio din)	odškodnina inovatorjem (v din)
	prijavljenih	obrnnavanih (iz tekočega in preteklih let)	realiziranih		
DO Panonija	4	6	6	5.137	181.700
Rašica TOZD Beltinka	5	5	5	ni podatkov	37.000
Tovarna mlečnega prahu	—	4	4	ni podatkov	ni podatkov
SGP Pomurje	—	3	3	ni podatkov	—
Projektivni biro	4	4	4	6.000	izplačano bo v letu 1987
Agroservis	3	3	3	2.250	ni podatkov
ZGEP Pomurski tisk	2	2	2	2.226	91.000
LIV Rogoševci	4	—	—	—	—
Certus	1	1	1	1 mio	100.000

Po podatkih Službe družbenega knjigovodstva so naslednje DO (TOZD) v zaključnem računu za leto 1986 navedle, da so izplačale posebne nagrade delavcev iz naslova inovacij, racionalizacij in drugih oblik ustvarjalnosti:

ZGEP Pomurski tisk TOZD Kartonaža	124.251 din
ZGEP Pomurski tisk TOZD EURECO	115.033 din
Certus TOZD Avtobusni promet	100.000 din
DO za PTT promet	83.720 din

ORS je podobno kot prejšnja leta v začetku leta 1987 razpisala 3 nagrade za najboljše inovatorje v občini (1. nagrada 120.000 din, 2. nagrada 80.000 din, 3. nagrada 60.000 din) in eno nagrado za najboljšega animatorja za organiziranje in populariziranje inventivne in raziskovalne dejavnosti v letu 1986. Na ta razpis se ni odzvala niti ena DO iz naše občine. Menimo, da komentar k temu ni potreben.

Na vprašanje v anketi, s katerimi ukrepi nameravajo pospeševati inventivno dejavnost, smo dobili naslednje odgovore:

Rašica TOZD Beltinka:

- z nenehnim delom na tem področju
- z izobraževanjem zaposlenih
- z boljšo organiziranostjo na tem področju

ŽVZ: — z materialno stimulacijo

DO Mura: — z nagrajevanjem vseh predlogov

— z akcijami DPO in vodstva DO TER TOZD

TMP: — z nagrajevanjem po pravilniku

DO Panonija: — s propagandno dejavnostjo, s predavanji oz. izobraževanjem

— z namestitvijo profesionalnega delavca

— s pravilno stimulacijo

— z nastavitvijo inovativnih zvezkov v proizvodnji.

LIV Rogaševci: — s krožki za izboljšanje proizvodnje

DO KG Rakičan: — z anketo med delavci

Intes TOZD Mlinopek: — z nagrajevanjem

DO Platana: — z izdelavo normativnih aktov in imenovanjem nove komisije

Projektivni biro: — z maksimalnim angažiranjem lastnih strokovnjakov na osnovi pravilnika o inventivni dejavnosti

Obrtno podjetje Komuna: — s prikazovanjem gospodarskega in finančnega pomena inovacij

Ostale DO (TOZD) niso odgovorile.

Prav tako nas je zanimalo, ali se DO poslužujejo razpisa nerešenih problemov z namenom, da bi vzpodbudili inovatorje. Iz odgovorov, ki smo jih dobili, je razvidno, da edino v LIV Rogaševci zbirajo probleme, jih klasificirajo in objavijo v internem časopisu LIVOVE VESTI razpis za prijavo.

IV. SKLEPNE UGOTOVITVE

V naši občini so le redke DO, ki imajo organizirane razvojno-raziskovalne službe. TOZD-i, ki imajo matično DO izven občine, imajo

običajno ustanovljeno razvojno službo na nivoju te DO (SOZD). V večini primerov opravljajo razvojno delo v naših DO strokovni timi — torej strokovnjaki poleg svojih vsakdanjih delovnih nalog. Mnogo pa je tudi manjših TOZD-ov, ki sploh nimajo strokovnih kadrov, ki bi skrbeli za razvoj TOZD-a, in ti TOZD-i ne vedo, kaj bodo proizvajali jutri. Predlagamo, da v DO, kjer imajo organizirane razvojne (raziskovalne) službe, podrobno ocenijo delovanje te službe in rezultate, ki jih je dosegla. Prav tako je potrebno pregledati kadrovsko zasedbo in si prizadevati, da bodo zaposleni na področju razvoja najboljši kadri. Odpraviti je potrebno miselnost, da je razvojna služba »režija« ter si prizadevati, da bo le-ta postala najplemenitejša oblika proizvodnega dela.

V DO (TOZD), kjer nimajo organizirane razvojne službe, si morajo prizadevati, da jo ustanovijo, oziroma najdejo kakšno drugo obliko razvojnih prizadevanj.

Prav tako je potrebno, da v dislociranih TOZD-ih ocenijo, kakšno korist imajo od razvojne službe na nivoju DO (ki jo navadno drago plačujejo), in v primeru nezadovoljive ocene pripravijo konkretne predloge za izboljšanje stanja.

Tudi delovanje ORS M. Sobota bo potrebno usmeriti tako, da bo združeno delo postalo prepričljivo, da to interesno skupnost potrebuje. Zlasti je zanimiv predlog DO Mura, da bi v okviru ORS organizirali interdisciplinarne time strokovnjakov za reševanje določenih problemov.

Tudi s stanjem na področju inovacij v naši občini nikakor ne moremo biti zadovoljni. Iz predhodno navedenih podatkov je razvidno, da je število evidentiranih inventivnih predlogov majhno, da v DO ne vodijo evidence o gospodarski koristi od inovacij, da so nadomestila inovatorjem majhna ali jih v večini primerov sploh ni. Morda bo kdo ugovarjal — češ, inovacije v DO so, vendar jih ne evidentirajo in ne nagrajujejo, saj spada to v službeno dolžnost.

Menimo, da se je potrebno v okviru svojih delovnih sredin boriti, da bomo odpravili subjektivne vzroke, ki preprečujejo razvoj inventivne dejavnosti (premajhna aktivnost vodilnih in vodstvenih kadrov, nevoščljivost, uravnilovka, premajhna strokovna in administrativna pomoč inovatorjem itd).

Ob koncu želimo poudariti, da naša analiza o stanju na področju razvojne in raziskovalne ter množične inventivne dejavnosti v občini M. Sobota nikakor ni popolna. To gradivo naj predstavlja samo iztočnico za obravnavo te problematike v delovnih sredinah in naša želja je, da ga delegati v razpravi na zasedanju občinske skupščine temeljito dopolnijo.

Skrajni čas je, da vsi skupaj spoznamo, da je samo znanje in ustvarjalnost tisto, kar nas lahko izvede iz sedanjega nezavidnega položaja in da damo znanju ter ustvarjalnosti ustrezno veljavo.

SOFINANCIRANJE RAZISKOVALNIH NALOG S STRANI ORS V LETU 1986

PRILOGA 1

Zap. št.	Raziskovalna naloga	Izvajalec	Vrednost naloge	Sofinanc. ORS
1	2	3	4	5
1.	Razmnoževanje rastlin »in vitro« II. faza	TOZD Vrtnarstvo	10.397.090	2.599.000
2.	Predinvesticijska dokumentacija za gradnjo testne postaje za proizvodnjo bioplina na ŽVZ	ŽVZ M. Sobota	6.879.600	1.375.920
3.	Možnosti uporabe geotermalne energije v prehranski industriji Pomurja	ZEU M. Sobota	9.000.000	4.500.000
4.	Dolgoročni enotni sistem reševanja odpadnih snovi v Pomurju	ZEU M. Sobota	4.586.400	2.201.472
5.	Vpliv časa pripusta na odrast brejih telic	ŽVZ M. Sobota	920.000	320.000
6.	Vsebnost beljakovin v različnem tipu zrna koruze	ŽVZ M. Sobota	318.000	159.000
7.	Etiologija kardiomiopatij pri teletih na območju občine Murska Sobota	Veterinarska postaja »Radenska« Radenci	700.000	300.000
8.	Hidrogeološka ocena izkoriščanja termalnih voda v Pomurju	Certus TOZD Avtobusni promet	10.420.000	250.000
9.	Razvoj primestnega avtobusnega prometa za Pomurje	KC »Miško Kranjec«	600.000	400.000
10.	Kolokvij »Branasta doba v Sloveniji« — D. Lakoš	Medicinska fakulteta Ljubljana	1.200.000	300.000
11.	Raziskava smotrnosti porabe zdravil v bolnišnicah (SRS) — nadaljevalna naloga	Tovarna močnih krmil M. Sobota	5.231.084	210.000
12.	Vključevanje suhih pesnih rezancev v krmne obroke za pitanje prašičev	SKŠ Rakičan	1.500.000	500.000
13.	Evidentiranje pojava koruzne večče	SKŠ Rakičan	65.000	65.000
14.	Bob kot vir proteinov v prehrani živine — nadaljevanje iz leta 1985	SKŠ Rakičan	125.000	125.000
15.	Ugotavljanje naleta listnih uši na krompirju	SKŠ Rakičan	150.000	150.000
16.	Prekmurje po II. svetovni vojni I. faza 3-letnega projekta	KC »Miško Kranjec« M. Sobota	110.000	110.000
17.	Krajinska zasnova — Dolgoročni razvoj območij ob Muri	ZEU M. Sobota	20.400.000	1.200.000
18.	Mladinski raziskovalni socialno-geografski tabor — Motvarjevci 1986	Inštitut za geograf. univ. E. Kardelj v Ljubljani	—	100.000
19.	Dvojezična vzgoja in izobraževanje v večjezičnih okoljih	Pedagoški inštitut pri Univerzi E. Kardelj v Ljubljani	—	250.000
20.	Raziskovalne naloge na 21. srečanju mladih raziskovalcev in inovatorjev Slovenije	Srednješolski center tehniš. pedagoške usmeritve M. Sobota	—	400.000

PREDVIDENO SOFINANCIRANJE RAZISKOVALNIH NALOG S STRANI ORS V LETU 1987

Zap. št.	Raziskovalna naloga	Izvajalec	Vrednost	Delež ORS
1.	Aklimatizacija rastlin iz rodu vresovk razmnoženih v sterilnih pogojih	TOZD Vrtnarstvo	6.750.000	2.900.000
2.	Razvoj hranilnih podlog in tehnologija razmnoževanja vrtnic v sterilnih pogojih	TOZD Vrtnarstvo	9.000.000	3.850.000
3.	Mikrobiološka in fizikalno-kemična kvaliteta mleka na odkupnem območju mlekarne M. Sobota	TMP M. Sobota	6.500.000	2.600.000
4.	Možnosti izkoriščanja toplotne energije termalne vode iz vrtnice Lipa-I za KS Beltinci	ZEU M. Sobota	3.840.000	3.340.000
5.	Ekološko preizkušanje sort z ozimnimi žiti, koruzo, travami, deteljami in krmnimi dosevki	SKŠ Rakičan	300.000	300.000
6.	Evidentiranje naleta sive breskove uši na krompirju (nadaljevanje iz l. 1986)	SKŠ Rakičan	150.000	150.000
7.	Evidentiranje pojavnosti koruzne veščice (nadaljevanje iz l. 1986)	SKŠ Rakičan	100.000	100.000
8.	Bob kot vir proteinov v prehrani živine (nadaljevanje iz l. 1986)	SKŠ Rakičan	200.000	200.000
9.	Ekološka ocena Pomurja	ZEU M. Sobota	25.920.000	6.480.000
10.	Kmetijska in gozdarska študija	VAS Maribor	4.500.000	1.800.000
11.	Problemi pravnega varstva državljanov SFRJ iz severovzhodne Slovenije, ki so na začasnem delu v tujini	Višja pravna šola Maribor	1.500.000	300.000
12.	Arheološka topografija Prekmurja — sondažna preverjanja	KC-Pokrajinski muzej	4.775.000	1.000.000
13.	Prekmurje po II. svetovni vojni (nadaljevanje iz l. 1986)	KC-Pokrajinski muzej	200.000	200.000
14.	Vpliv časa pripusta na odraslost brejih telic (nadaljevanje iz l. 1986)	ŽVZ M. Sobota	1.150.000	500.000
15.	Domača proizvodnja rezervnih delov za konfekcijske stroje	MURA-Panonija	2.000.000	1.000.000
16.	Razširjenost in uspešnost zatiranja endo-in ektoparazitov v I. fazi pitanja telet od 100—200 kg	Veterinarska postaja M. Sobota	844.000	644.000

UGOTOVITVE IN STALIŠČA K POROČILU O RAZVOJNEM IN RAZISKOVALNEM DELU V OBČINI M. SOBOTA

Izvršni svet skupščine občine Murska Sobota je na svoji 36. seji, dne 14. aprila 1987 obravnaval poročilo Občinske raziskovalne skupnosti M. Sobota o razvojnem in raziskovalnem delu v občini ter sprejel naslednje ugotovitve:

— Rezultati razvojnega in raziskovalnega dela v občini M. Sobota so preskromni, saj na tej podlagi ni pričakovati novih proizvodnih programov;

— inventivna dejavnost v OZD je v popolni stagnaciji, kar dokazuje tudi dejstvo, da v letu 1986 beležimo vsega 23 inventivnih predlogov;

— iz poročila je razvidno, da delavci niso dovolj motivirani, saj se zatika tako pri višini kot pravočasnosti izplačila ustreznih nagrad;

— raziskovalnemu delu v organizacijah združenega dela se nasploh daje premalo poudarka, posledice pa se čutijo v prepočasnem prestrukturiranju proizvodnje, saj novih programov nimamo;

— ob takšnem stanju na področju razvojnega in raziskovalnega dela živimo v preveliki meri v pričakovanju prenosa programov od drugod, kar je sicer lahko pomoč pri nadaljnjem razvoju, nikakor pa ne praksa.

Na osnovi predhodnih ugotovitev je izvršni svet skupščine občine M. Sobota sprejel naslednja stališča:

— V OZD je neobhodno oblikovati razvojne in raziskovalne skupine v cilju realizacije poslovne politike OZD, ki mora biti naravnana v smeri prestrukturiranja k tehnološko zahtevnejšim in dohodkovno zanimivejšim proizvodnim programom.

— OZD morajo intenzivneje vzpodbujati in motivirati inventivno dejavnost ter se posluževati ustreznih oblik organiziranja in vključevanja inovatorjev v proizvodne procese.

— S sredstvi Občinske raziskovalne skupnosti bi morali sofinancirati predvsem raziskovalne naloge, ki so skupnega pomena za razvoj občine, predvsem pa v cilju večjega izkoriščanja naravnih danosti.

— Občinska raziskovalna skupnost naj pregleda že izdelane raziskovalne naloge in ugotovi njihovo uporabnost, ter o tem poroča izvršnemu svetu skupščine občine Murska Sobota.

— Razvojno in raziskovalno delo v okviru Občinske raziskovalne skupnosti naj bo usmerjeno tako, da bo podrejeno doseganju razvojnih ciljev, ki smo jih sprejeli s planskimi dokumenti in opredelili v resolucijskih ciljih.

— Poročilo o delu začasnega kolegijskega organa v DO Platana

Na seji zbora ZD in zbora KS dne 30. decembra 1986 je bil sprejet sklep o začasnih ukrepih družbenega varstva v Slovenijales DO Platana, TOZD Ledava in TOZD Lesna predelava in pred nami je poročilo o dogajanju v DO Platani ter delu začasnega kolegijskega organa. Glede na sklep o uvedbi družbenega varstva in zadolžitve, je začasni kolegijski organ najprej izdelal program začasnih ukrepov, in sicer:

1. V postopku izdelav zaključnih računov za leto 1986 ugotoviti realni finančni rezultat najpozneje do 10. februarja 1987.

2. Pridobitev sredstev za predsanacijsko pokritje izgube, za kar so zadolženi in odgovorni SOZD Slovenijales, Izvršni svet SO M. Sobota, ter začasni kolegijski organ. S tako zbranimi sredstvi SOZD, občinskih ter republiških rezerv, bi se izguba morala pokriti do konca februarja.

3. Ugotoviti vzroke, zaradi katerih so bile povzročene motnje v poslovanju TOZD-ov in vzroke, zaradi katerih TOZD poslujeta z izgubo, ter določiti program ukrepov za odstranitev motenj in izgube, ter opredeliti odgovornost delavcev.

4. Pristopiti k izdelavi kratkoročnega in dolgoročnega programa za trajno izboljšanje poslovanja na osnovi predhodnega dogovora in plana prodaje s SOZD Slovenijales, DO Trgovina in Razvojnimi inštitutom.

5. Opredeliti program proizvodnje in prodaje ter opustiti prodajo izdelkov, ki niso rentabilni, skupaj s Slovenijales DO Trgovina in Razvojnimi inštitutom.

6. Izdelava proizvodno finančnega plana za leto 1987 ob upoštevanju reorganizacije proizvodnega procesa.

7. Sprotna spremljava izvajanja proizvodno finančnega plana po mesecih oz. tromesečno — proizvodnja, prodaja, dohodek, likvidnost.

8. Proučiti družbenoekonomsko upravičenost združitve v enovito delovno organizacijo, za kar je zadolžen začasni kolegijski organ.

9. Izboljšati obstoječo organizacijo dela v proizvodnem procesu TOZD skupaj s SOZD Slovenijales.

10. Opredeliti skupno funkcijo v DO — nabava, prodaja, skladišče, operativna in tehnološka priprava dela, strokovna, pomožna in podobna dela (FRS, administracija, režija).

11. Pridobiti ustrezni tehnični in ekonomski strokovni kader

— kratkoročno — SOZD in DO Trgovina

— dolgoročno — začasni kolegijski organ.

12. Izvesti takojšnjo kontrolo in analizo obstoječih delovnih nalogov za zasebne stranke, ter popoldanskega dela v TOZD.

13. Takoj pristopiti k izboljšanju reda, delovne discipline in varstva družbenega premoženja, zlasti pa:

— dosledno izvajati red in disciplino ob prihodih in odhodih na delo, ter izhodih med delovnim časom. V ta namen je potrebno pristopiti takoj k nabavi ure za registracijo prihodov in odhodov z dela;

— takoj pristopiti k izgradnji ograje okrog DO.

Program začasnih ukrepov je bil sprejet tudi na seji IS SO Murska Sobota ter se več ali manj v celoti izvaja z določenimi časovnimi zamiki. Pokazalo se je, da je izguba mnogo večja kot je bila v 9 mesecih in kot je bila napovedana.

V TOZD Ledava je ob zaključnem računu narasla na 413.453.837 in v TOZD Lesna predelava 40.348.054, skupaj torej 453.801.891.

Pripomniti velja, da je realna izguba še večja in to za cca 60—70 mio din, vendar smo jo morali na osnovi naše pozitivne zakonodaje prenesti v 1987.

Dodatna izguba izhaja iz naslova tečajnih razlik na kontokorentnem računu z Avstrijo.

Glede na velikost izgube za relativno majhen kolektiv in doseženo realizacijo v letu 1986 (cca 1500 mio din), se je postavilo vprašanje umestnosti pokrivanja izgube predvsem v TOZD Ledava.

Začasni kolegijski organ skupaj s strokovnimi službami SOZD in IS SO M. Sobota so prišli do zaključka, da je proizvodnja v DO Platana lahko rentabilna ob nekaterih osnovnih in nujnih organizacijskih, tehnoloških ter še nekaterih spremembah. Zato smo takoj pristopili k zbiranju sredstev ter s pomočjo OZD, LB TP banke in SOZD uspeli pokriti izgubo iz sredstev občinskih in republiških skladov za rezerve.

Ob tem smo tudi uspešno izvedli referendum o združitvi v enovito delovno organizacijo, kar je pokazalo, da kljub izredno slabim medsebojnim odnosom v preteklosti, kolektiv vseeno tvori zdravo jedro.

Pristopilo se je tudi k ugotavljanju vzrokov, kar še ni končano, vendarle pa so nekatere stvari že dovolj jasne.

Ti vzroki so predvsem:

TOZD LEDAVA

1. Izguba se je pojavljala že več let nazaj. Sanacijski programi, ki so bili izdelani, se niso uresničevali.

2. Likvidnostne težave ob pokrivanju izgub so pripeljale do vse večjega zadolževanja tako, da so obresti znašale preko 30 % v strukturi celotnega prihodka (340 mio din).

3. Slabo izdelani letni plani, poslovna poročila, inventurni elaborat in tudi-delo samoupravnih organov (v tej posledici) in DPO je bilo pomanjkljivo.

4. Nekvalitetno pokrivanje izgube v letu 1986 za 1985 tako, da je bila izguba pokrita tudi na račun povečanja izgube v 1986 letu.

5. Izvozne pogodbe niso zagotavljale niti 50 % pokritja lastne cene, poleg tega pa so se še pojavljale reklamacije.

6. Tehnološko sicer zastarela oprema (odpisana preko 70 %) ne more dati kvalitete za izvoz.

7. Ves izvoz je bil opravljen preko kontokorentnega računa. Obveznosti iz tega računa so bile ves čas večje od terjatev. Zato je bil izvoz vedno obračunan po nižjem tečaju, poleg tega pa je še prihajalo do dodatnih tečajnih razlik med avstr. šilingom in US dolarjem.

8. Uvoženi material je bil izredno slabe kvalitete.

9. Velike organizacijske pomanjkljivosti, ki se kažejo na področju pretoka proizvodne in materialne dokumentacije, kontrole proizvodnje in vzdrževanja.

TOZD LESNA PREDELAVA

1. Posledica poslovanja preteklih let (slaba kvaliteta, zamujanje pogodbenih rokov, slab odnos do kupcev), je eden od vzrokov, da je TOZD pridobivala dela, ki pa dohodkovno niso bila zanimiva.

2. Nizka stopnja izkoriščenosti proizvodnih zmogljivosti, kot vzrok pomanjkanja dela in neustreznega proizvodnega programa, je imela za posledico dosežen nizki celotni prihodek, zaradi česar so fiksni stroški na enoto proizvoda relativno visoki.

3. Izdelava izdelka (polkna), ki ni prinašal minimalnega dobička, ampak izgubo zaradi povečanja cen surovine, ki ji končna cena ni sledila ter velikega odpada lesa, ki se ni uporabljal za druge namene.

4. Slaba izkoriščenost delovnega časa (bolniški stalež) 6,9 % in porast režijskih ur je imela za posledico nižjo produktivnost dela.

5. Velike organizacijske pomanjkljivosti, ki se kažejo na področju pomanjkljive proizvodne dokumentacije, kontrole proizvodnje, vzdrževanja in prenizke stopnje specializacije delavcev.

6. V politiki prodaje izdelkov se ugotavljajo še naprej sledeče slabosti: prenizka kvaliteta izdelkov, neposlovnost in pomanjkljiva propaganda. Ocenjujemo, da so navedene napake vplivale v določeni meri na to, da nismo pridobili vedno najugodnejših del.

7. Pomanjkanje obratnih sredstev, stalne likvidnostne težave, nujnejše neugodnih kreditov (TOZD je najemala kredite, za katere je veljavna splošna obr. mera, ker ne spada v pridobivanje kreditov za selektivne namene — izvoz, kmetijstvo).

Iz vsega ugotovljenega in v tej posledici so bili osebni dohodki izredno nizki: TOZD Ledava 76.977 din in TOZD Lesna predelava 66.491 din, to pa je pripeljalo še do dodatne nemotiviranosti, nediscipline in nereda, za kar ne moremo reči, da so le zunanji dejavniki tisti, ki so povzročili izgubo (predvsem TOZD Ledava), temveč pred-

vsem notranji. Ko pa ugotavljamo notranje vzroke, ne moremo mimo dejstva, da glavno odgovornost nosijo predvsem vodilni in vodstveni delavci, nekateri več, nekateri manj. Dokončno moralno, politično in drugo odgovornost pa naj ugotavljajo ustrezne strokovne službe.

	Doseženo 1986	Plan 1987	Indeks
Celotni prihodek	1.555.702.942	4.132.495.000	265
Porabljena sredstva	1.606.511.407	3.028.041.064	188
Dohodek	148.827.063	1.104.453.936	
Čisti dohodek	—	789.034.356	
Osebni dohodki	270.857.679	601.011.000	223
Rezervni sklad	—	41.639.477	
Poslovni sklad	—	57.083.337	

Plan je bil izdelan na osnovi ocene možne proizvodnje in plasmna ter bo korigiran ob izdelavi sanacijskega programa.

Nekateri finančni pokazatelji kažejo na zelo ugodna gibanja glede na leto 1986.

Tako se je dohodek na delavca povečal za več kot 3-krat v TOZD Lesna predelava, v TOZD Ledava pa iz 13.000 din na 1.023.000 din.ZL Prav tako se je tudi čisti dohodek na delavca povečal za 5-krat.

Povprečne zaloge materialov so se znižale na manj kot 60 dni od prejšnjih 70 oz. 88 dni.

Proizvodnja (fizična in realizacija) pa sta se povečali z indeksom 280, tako, da kljub inflaciji lahko govorimo o dejanskem povečanju proizvodnje.

Slabši rezultat od pričakovanega bo dosegla TOZD Lesna predelava in je predvsem rezultat pomanjkanja dela v januarju in februarju ter izdelava polken v kooperaciji za KLI Logatec, ki je sama prinesla cca 8 mio din izgube.

TOZD Ledava je bila glede dela boljše priskrbljena zaradi dogovora s Slovenijales DO Trgovina, ki je skoraj v celoti prevzela plasmna izdelkov tega TOZD.

Kljub temu lahko govorimo o pozitivnem premiku v obeh TOZD, predvsem iz aspekta zagotovitve dela, reda, discipline ter odnosa do dela.

V zaključni fazi je izdelava sanacijskega programa, katerega izdeluje Razvojni inštitut Slovenijales (RIS), ki bo dal še ostale odgovore o ključnih vprašanjih ter za trajno konsolidacijo DO Platana.

Prav tako je v izdelavi reorganizacija poslovnega sistema v smislu, da uredimo proizvodni proces zaradi ažurnega pretoka informacij in materialnega poslovanja ter da zmanjšamo režijo na potrebnem nivo, ob zagotavljanju večje soodgovornosti upravljalcev proizvodnega procesa.

V finančni konsolidaciji bo potrebna poleg SOZD Slovenijales in DO Trgovine tudi pomoč LB TP banke v zagotovitvi potrebnih obratnih sredstev, znotraj DO pa racionalno trošenje denarja, obračanje zalog itd. Kratkoročne zadolžitve pa smo že zmanjšali iz 550 mio na 240 mio din, kar bo pa vplivalo na rezultat šele v II. kvartalu.

Kljub temu, da so z ukrepom družbenega varstva okrnjene samoupravne pravice delavcev, lahko ugotovimo, da so sedaj bolj informirani kot prej. Ob prikazani resnosti situacije, ko je celo grozil stečaj, so se kljub temu medsebojni odnosi med TOZD toliko izboljšali, da je referendum uspel.

Posebej moramo poudariti pomoč IS SO M. Sobota ter občinskega sindikata, ki sta se tudi udeleževala zborov.

Ob koncu ne moremo še mimo dejstva, da zadanih obsežnih nalog, ki si jih je zadal začasni kolegijski organ ter kolektiv Platana, ne bo šlo brez ustreznih kadrov tako, da se ob tem moramo zamisliti vsi ter tudi prispevati svoj delež, ker nenazadnje uspešna rešitev DO Platane ni odvisna samo od članov začasnega kolegijskega organa, kjer je samo eden profesionalen, ampak tudi od te družbenopolitične skupnosti, ki bo morala poiskati še dodatne strokovne kadre.

V M. Soboti, april 1987

Predsednik
začasnega kolegijskega organa:

Jože Šavel, ing., l. r.

UGOTOVITVE IN STALIŠČA O DELU ZAČASNEGA KOLEGIJSKEGA ORGANA V DO PLATANA

Izvršni svet skupščine občine Murska Sobota je na sejah dne 23. aprila in 5. maja 1987 obravnaval poročilo o delu začasnega kolegijskega organa v DO Platana ter sprejel naslednje ugotovitve in stališča:

— Izvršni svet ugotavlja, da začasni kolegijski organ DO Platana uspešno izvaja program kratkoročnih ukrepov;

— izvršni svet pozitivno ocenjuje dosežene rezultate DO Platana v prvem trimesečju 1987, upošteva da se pogoji poslovanja v tem obdobju še niso v ničemer spremenili, saj bo znižanje kreditov na osnovi pridobljenih sredstev za pokrivanje izgube, dalo efekte šele v naslednjem obdobju;

— ugotovitve začasnega kolegijskega organa o vzrokih za nastalo izgubo v letu 1986 izvršni svet sprejema in predlaga ustreznim organom in družbenopolitičnim organizacijam, da ugotovijo osebno odgovornost za nastali položaj v DO Platana;

— bistveno se je izboljšalo sodelovanje med DO Platana in službami v SOZD Slovenijales. Rezultat je viden predvsem v ugodnem plasmanu serijske proizvodnje, medtem ko bo na plasman proizvodnje po naročilu potrebno vložiti še več naporov;

— kljub okrnjenim samoupravnim pravicam delavcev DO Platana je informiranost dobra, kar potrjujeta dva uspešno izvedena referenduma;

— izvršni svet ocenjuje, da ni možno zagotoviti trajnejše sanacije DO Platana brez kadrovskih okrepitev. Pridobivanje kadrov ne more biti naloga izključno začasnega kolegijskega organa, zato izvršni svet poziva družbenopolitične organizacije, da se vključijo v prizadevanja za kadrovske okrepitve DO Platana;

— začasni kolegijski organ DO Platana in SOZD Slovenijales sta dolžna pospešiti aktivnosti za dokončanje sanacijskega programa, ki mora dati odgovore v smislu ustrezne poslovne organiziranosti, organiziranja proizvodnega procesa in nadaljnega razvoja DO Platana.